

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการจัดการด้านการผลิตกล้วยไม้ ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 80 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท โดยมีสมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือการปลูกกล้วยไม้จำนวน 1-2 คน และมีการจ้างลูกจ้างในการปลูกกล้วยไม้ 1-5 คน มีประสบการณ์ในการปลูกกล้วยไม้ 6-10 ปี ซึ่งพื้นที่ในการปลูกกล้วยไม้ จำนวนพื้นที่เฉลี่ย 1-5 ไร่จนถึง 6-10 ไร่ ได้ความรู้เรื่องการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้จากเกษตรกรรายอื่น ๆ มากที่สุด และเกษตรกรยังมุ่งมั่นที่จะทำอาชีพนี้ต่อไป ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม กล้วยไม้ที่เกษตรกรปลูกมีจำนวน 26 ชนิด เป็นสายพันธุ์ของสกุลหวายจำนวน 25 ชนิด และสกุลม็อคคาร่า จำนวนเพียง 1 ชนิดเท่านั้น สามารถแบ่งได้ดังนี้

กล้วยไม้สกุลหวาย มีพันธุ์ที่ปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์บอมโงแดง จำนวน 161 ไร่ รองลงมา ได้แก่ พันธุ์ขาวसान 155 ไร่ 2 งาน พันธุ์แอนนา จำนวน 97 ไร่ 6 งาน พันธุ์บอม 17 จำนวน 79 ไร่ นอกจากนี้มีพันธุ์อื่นๆ ที่เกษตรกรปลูกอยู่บ้างแต่ในปริมาณที่ไม่มากนัก ได้แก่ พันธุ์ไม้เหลืองฟาติมา จำนวน 40 ไร่ พันธุ์ไวปาฐ 35 ไร่ พันธุ์หวายแดง จำนวน 18 ไร่ พันธุ์ซากุระ 18 ไร่ พันธุ์ มิสทิน จำนวน 17 ไร่ พันธุ์บอมเอียสกุล 14 ไร่ พันธุ์รินนภา จำนวน 13 ไร่ พันธุ์ทับทิม จำนวน 13 ไร่ พันธุ์เขียวหยก 8 ไร่ พันธุ์เอริกา จำนวน 8 ไร่ พันธุ์แดงจูลี จำนวน 8 ไร่ พันธุ์ซาบิล 3 ไร่ พันธุ์ชีซ่า จำนวน 3 ไร่ พันธุ์เลอเวีย จำนวน 3 ไร่ พันธุ์หวายขาว จำนวน 5 ไร่ พันธุ์พริยา จำนวน 2 ไร่ พันธุ์ขาว 5 AN จำนวน 3 ไร่ พันธุ์ซาบีน 1 งาน พันธุ์แดงสะอาด จำนวน 1 งาน

สกุลม็อคคาร่า ได้แก่ พันธุ์คาลิปโซ จำนวน 2 ไร่ มีเพียงสายพันธุ์เดียวของสกุลม็อคคาร่าที่พบการปลูกในอำเภอบ้านแพ้ว การจัดทำหน่ายกล้วยไม้ จัดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีตัวแทนจำหน่ายมารับจากสวน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านฟาร์มกล้วยไม้

ในการเลือกแหล่งสำหรับทำสวนกล้วยไม้ เกษตรกรให้ความสำคัญต่อแหล่งน้ำ และสถานที่ที่น้ำไม่ท่วมขังเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่แหล่งที่มีการคมนาคมสะดวก นอกจากนั้น เกษตรกรยังให้ความสำคัญต่อแหล่งปลูกที่มีการระบายอากาศดี ไม่มีร่มเงาจากสิ่งก่อสร้างและสภาพอากาศที่เหมาะสมต่อชนิดของกล้วยไม้ที่ปลูกเลี้ยง

การปลูกกล้วยไม้สกุลออนซิเดียม เลือกความสูงโรงเรือนเท่ากับ 2.5-3.5 เมตร การพรางแสง 40-50 % วิธีการปลูก วางบนโต๊ะ ปลูกบนถาด หรือปลูกโดยใช้อิฐ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เลือกพื้นโต๊ะ โดยใช้ไม้ระแนง คอนกรีตหรือลวด แบ่งช่องห่างกันประมาณ 15 เซนติเมตร หรือตามขนาดวัสดุปลูก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การปลูกสกุลหวาย เลือกความสูงของโรงเรือนจะเท่ากับ 2.5-3.5 เมตร การพรางแสง 50-60 % วิธีการปลูกวางบนโต๊ะ วิธีการปลูกอื่น ๆ เช่น ใช้กาบมะพร้าว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การเลือกหลังคาโรงเรือนโดยใช้ตาข่ายพรางแสง (Saran Screen) 60-70 % สำหรับปลูกกล้วยไม้สกุลหวาย เลือกหลังคาโดยใช้ตาข่ายพรางแสง (Saran Screen) 20-40 % มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การปลูกสกุลมือคคาร่า อะแรนด้า เลือกความสูงของโรงเรือนเท่ากับ 3.0-4.0 เมตร การพรางแสง 50-70 % วิธีการปลูก วางบนโต๊ะ ใช้ถาดหรือปลูกโดยอิฐ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เลือกหลังคาโรงเรือนโดยใช้ตาข่ายพรางแสง (Saran Screen) 20-40 % มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การปลูกสกุลแวนด้า ลักษณะใบแบน, ใบร่อง, ใบกลม เลือกความสูงโรงเรือน 3.40-4.0 เมตร การพรางแสง (ใบแบน) 40-50 % (ใบร่อง) 20-30 % วิธีการปลูกวางบนโต๊ะ ปลูกบนแปลง ปลูกบนกระถาง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

การเลือกเสาโรงเรือนใช้เสาคอนกรีต ขนาด 7.5 x 7.5 เซนติเมตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านการผลิตกล้วยไม้ของเกษตรกร

ในด้านการจัดการและเลือกพันธุ์ปลูก เกษตรกรให้ความสำคัญต่อช่อดอกยาวและตรง ดอกบานทน ทรงพุ่มสวยงามตามลักษณะดอกและเรียงเป็นระเบียบ มากที่สุด รองลงมาคือ การเลือกพันธุ์ที่มีลักษณะดีเป็นที่นิยมและตลาดต้องการ ด้านทานโรค เจริญเติบโตเร็ว ไม่สูงเกินไป มีปล้องสั้น ใบใหญ่มาก ออกดอกเร็วและออกตลอดปี เลือกขนาดกล้วยไม้ที่พอดี สีสดใส กลีบหนา ไม่เปราะหักง่ายรูปทรงสมดุลง่าย ไม่บิดเบี้ยว ไม่ร่วงจากช่อก่อนตัด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อโดยนำกล้วยไม้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อมาปลูกในกระถางหมุ่ขนาด เส้นผ่าศูนย์กลาง 4-5 นิ้ว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เลือกใช้วัสดุขุยมะพร้าวเป็นวัสดุปลูก หรือปลูกกล้วยไม้แต่ละต้นในกระถางขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 นิ้ว วางกระถางปลูกกล้วยไม้ภายใต้ หลังคาเพื่อกันฝน พรางแสง 60 % ปลูกเลี้ยง 4-5 เดือน จึงย้ายปลูก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง ใช้วิธีการแยกกล้า แยกกล้าหน้า ลำหลังหรือตะเกียงในสกุลหวายแยกกล้าหลัง 2-3 ลำใน ออนซิเดียม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ใช้วิธีตัดยอดและตะเกียง ในอะแรนด้า ม็อคคาร่า และแวนด้า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้สกุลหวาย โดยใช้กระบะกาบมะพร้าวอัดขนาด 24x32 เซนติเมตร ใช้ระยะปลูก 25x25 เซนติเมตร แต่ละกระบะปลูกหวายได้ 4 ต้น (ประมาณ 12,000 ต้น/ไร่) มีระดับ การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การปลูกกล้วยไม้สกุลออนซิเดียมโดยการปลูกในกระถางอัดกาบมะพร้าวขนาด 4 นิ้ว ปลูกโดยวางบนกาบมะพร้าวหงาย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การปลูกกล้วยไม้สกุลม็อคคาร่า, อะแรนด้าและแวนด้า โดยการปลูกบนพื้นซาแรน อีฐหรือถ่าน ผลผลิตได้ประมาณ 4,000-5,000 ต้น/ไร่ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

การให้ปุ๋ย

ให้ปุ๋ยสกุลออนซิเดียม ให้ปุ๋ยโดยเริ่มออกดอกเมื่อมีอายุประมาณ 10-12 เดือน ให้ปุ๋ยสูตร 21-21-21 สลับกับปุ๋ยสูตร 10-20-30 อัตรา 200-250 กรัมต่อน้ำ 100 ลิตร ทุก ๆ 7 วัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

การให้ปุ๋ยสกุลอะแรนด้าและม็อคคาร่า ให้ปุ๋ยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะเพาะเลี้ยงก่อน ลงแปลงปลูกให้ปุ๋ยเช่นเดียวกับกล้วยไม้สกุลหวายและระยะหลังลงแปลงปลูกเริ่มเจริญเติบโต มีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

การให้ปุ๋ยสกุลห่วยและแวนด้า ให้ปุ๋ยโดยดูระยะเวลาเจริญเติบโตทางลำต้นและใบ อายุ ½ - 6 เดือน ให้ปุ๋ยสูตร 21-21-21, 30-20-10 สลับกับอัตรา 200-250 กรัม ต่อน้ำ 100 ลิตร พ่นครั้งแรกหลังปลูก 14 วัน หลังจากนั้นพ่นทุก ๆ 7 วัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระยะออกดอก ให้ปุ๋ยสกุลห่วยและแวนด้า ช่วงกล้วยไม้อายุ 7-9 เดือน ให้ปุ๋ยสูตร 10-20-30 หรือ 16-21-17 อัตรา 200-250 กรัม ต่อน้ำ 100 ลิตร ทุก ๆ 7 วัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ระยะออกดอก

ระยะเวลาตัดดอก ให้ปุ๋ยกล้วยไม้อายุ 10 เดือนขึ้นไป ให้ปุ๋ยสูตร 21-21-21 อัตรา 200-250 กรัม ต่อน้ำ 100 ลิตร ทุก ๆ 7 วัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การให้ปุ๋ยสำหรับไม้ตัดดอก ให้ปุ๋ยสูตร 15-30-15 สลับกับปุ๋ยสูตร 21-21-21 เดือนละ 2 ครั้ง จนกว่าให้ออกดอก ช่วงเปลี่ยนฤดูกาลให้ปุ๋ยสูตร 10-20-30 อัตรา 400-500 กรัม ต่อน้ำ 100 ลิตร 1-2 ครั้ง การให้ปุ๋ยนั้นไม่ให้ปุ๋ยที่มีไนโตรเจนติดต่อกันนานเพราะเกษตรกรเข้าใจว่าจะทำให้ต้นอ่อนแอเป็นโรคได้ง่าย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การให้น้ำ

แหล่งน้ำ ได้แก่ น้ำฝน น้ำประปา และน้ำบาดาล ส่วนน้ำในแม่น้ำลำคลอง ก่อนใช้ควรเก็บกักน้ำทิ้งไว้จนสารแขวนลอยในน้ำตกตะกอน และการให้น้ำวันละ 1 ครั้ง ในช่วงระหว่างเวลา 06:00-09:00 น. โดยใช้สายยางพ่นเป็นฝอยหรือใช้ระบบสปริงเกอร์ที่มีหัวฉีดอยู่สูงจากพื้นดิน ประมาณ 2 เมตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การเก็บเกี่ยวกล้วยไม้สกุลห่วย ตัดดอกเมื่อดอกบาน 3 ใน 4 ของช่อดอก ส่วนการเก็บเกี่ยวกล้วยไม้สกุลอะแวนด้าและม็อคคาร่า ตัดดอกเมื่อดอกบาน 3 ใน 4 ของช่อดอก การตัดดอกตอนเช้า หลังจากใส่ปุ๋ยไปแล้ว 2-3 วันและใช้กรรไกรที่คมสะอาด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวันปลูกทุกครั้ง การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวันใส่ปุ๋ยและชนิดของปุ๋ยทุกครั้ง มีการปฏิบัติทุกครั้ง การบันทึกวันพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และวันที่มีการระบาดของโรค รวมไปถึงชนิดแมลงที่สร้างปัญหา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ส่วนของการบันทึกรายรับ รายจ่ายของสวน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชกล้วยไม้

ป้องกันและกำจัด

โรคเน่าดำ โรคเน่ายอดหรือโรคเน่าเข้าไส้ (Black rot) โดยถ้าพบโรคนี้ ในระยะปลูกกล้วยไม้ แยกลูกกล้วยไม้ ออก ถ้าเป็นที่ต้นกล้วยไม้ ทำการเผาทำลาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

โรคดอกสนิม หรือจุดสนิม (Flower rusty spot) โดยถ้าพบโรคนี้ เก็บดอกกล้วยไม้ที่ร่วง และที่เป็นโรคโดยเผาทำลายและใช้น้ำที่รดผ่านการฆ่าเชื้อด้วยผงคลอรีน อัตรา 5 กรัมต่อน้ำ 400 ลิตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

โรคปื้นเหลือง (Yellow leaf spot) โดยถ้าพบโรคนี้ ทำการเก็บรวบรวมใบที่เป็นโรคเผาทำลาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

โรคใบช้ำตาก (Leaf spot) โดยการรวบรวมใบที่เป็นโรคเผาทำลาย การป้องกันและกำจัดโรคเน่า (Rot) โดยเก็บรวบรวมส่วนที่เป็นโรคเผาทำลาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ปลูกกล้วยไม้โรงเรือนหรือใต้หลังคา ถ้ามีการระบาดของโรค ใ้ังคน้ำระยะหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีที่เกษตรกรได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง มีป้องกันและกำจัดโรคไวรัส (Virus) โดยเผาทำลายและทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์ทุกครั้งที่มีการตัดแยกหน่อหรือดอก

การป้องกันแมลง

เพลี้ยไฟฝ้าย (Cotton thrips) บั๊กกล้วยไม้ (Orchid midge) หนอนกระทู้หอม (Beet armyworm) หอยทากศัตรูกล้วยไม้ (Snail) โดยการพ่นสารเคมี คือ การเปลี่ยนแผ่นหัวพ่น ปรับระดับความดันในระบบการพ่นให้อยู่ระหว่าง 20-30 บาร์หรือ 300-450 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว เพื่อให้ละอองขนาดเล็ก พ่นด้วยความเร็ว 60-80 เซนติเมตร/วินาที มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ

เกษตรกรพบปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น เกิดลมพายุพัดแรง หรือมีน้ำท่วม ทำให้กล้วยไม้หรือฟาร์มกล้วยไม้ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาตินั้น ๆ ถึงแม้ว่าภัยธรรมชาติเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก แต่เมื่อใดที่เกิดภัยธรรมชาติ ปัญหาในการฟื้นฟูสภาพการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นปกติจำเป็นต้องใช้เวลาพอสมควร

อภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกร ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่ง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท โดยมีสมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือการปลูกกล้วยไม้ จำนวน 1-2 คน และมีการจ้างลูกจ้างในการปลูกกล้วยไม้ 1-5 คน มีประสบการณ์ในการปลูกกล้วยไม้ 6-10 ปี ซึ่งพื้นที่ในการปลูกกล้วยไม้ มีจำนวนเฉลี่ยมีพื้นที่ 1-5 ไร่ และ 6-10 ไร่ ได้ความรู้เรื่องการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้จาก เกษตรกรรายอื่น ๆ รองลงมาคือญาติ เกษตรกรมุ่งมั่นที่จะทำอาชีพนี้ต่อไป โดยส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม ทำให้ขาดความรู้ความสามารถในการจัดการผลิตแบบครบวงจร การผลิตกล้วยไม้ในอำเภอบ้านแพ้วยังไม่จัดเป็นอุตสาหกรรมการเกษตรขนาดกลางหรือใหญ่ได้ ใกล้เคียงกับการศึกษาของ ทวีพงศ์ สุวรรณโร (2545) ที่ได้ศึกษาการผลิตและการใช้เทคโนโลยีการผลิตกล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวาย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 40.46 มีประสบการณ์การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้มาแล้ว 11-20 ปี มีรายได้จากกล้วยไม้เป็นรายได้หลักของครอบครัว พื้นที่ปลูกมีขนาดน้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 32.82 และแหล่งความรู้ได้จากญาติร้อยละ 34.13 สำหรับวิธีปฏิบัติของเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกกล้วยไม้ 1-2 พันธุ์ ร้อยละ 45.80 ซึ่งวิธีปฏิบัติส่วนใหญ่ของเกษตรกรถูกต้อง ยกเว้นการใช้สารป้องกันกำจัดโรคแมลงและศัตรูศัตรู

การเลือกแหล่งปลูกของเกษตรกร เป็นไปตามมาตรฐานกล้วยไม้ของประเทศไทยของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่ แหล่งการปลูกไม่เป็นที่ลุ่มหรือน้ำท่วมขัง การคมนาคมสะดวกสามารถส่งตลาดได้รวดเร็ว โรงเรือนไม่มีร่มเงาจากสิ่งก่อสร้าง ไม่อับลมหรือลมแรงเกินไป และมีสภาพอากาศเหมาะสมกับชนิดของกล้วยไม้ที่ปลูก ส่วนการให้น้ำ ส่วนใหญ่เป็นไปตามมาตรฐานกล้วยไม้ของประเทศไทยของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่ การให้น้ำสฤทตอนซีเดียม ให้น้ำโดยเริ่มออกดอกเมื่อมีอายุประมาณ 10-12 เดือน ให้น้ำสูตร 21-21-21 สลับกับน้ำสูตร 10-20-30 อัตรา 200-250 กรัมต่อน้ำ 100 ลิตร ทุก ๆ 7 วัน การให้น้ำสฤทอะแรนด้าและมีอคคาร์รา แบ่งการให้น้ำเป็น 2 ระยะคือ ระยะเพาะเลี้ยงก่อนลงแปลงปลูกให้น้ำเช่นเดียวกับกล้วยไม้สกุลหวาย ระยะที่ 2 คือ หลังการลงแปลง

การให้น้ำสฤทหวายและแวนด้า ให้น้ำโดยดูระยะการเจริญเติบโตทางลำต้นและใบ อายุ ½ - 6 เดือน ให้น้ำสูตร 21-21-21, 30-20-10 สลับกับอัตรา 200-250 กรัม ต่อน้ำ 100 ลิตร พันธุ์แรกปลูก 14 วัน หลังจากนั้นพ่นทุก ๆ 7 วัน การให้น้ำสฤทหวายและแวนด้า สอดคล้องกับทวีพงศ์ (2545) โดยวิธีการปฏิบัติในการปลูกกล้วยไม้ของเกษตรกร ส่วนใหญ่ให้น้ำสูตร 21-21-21 สลับ 10-20-30 และการปลูกจะปฏิบัติตาม GAP

ปัจจัยด้านการลงทุนและราคา เกษตรกรมีการลงทุนการปลูกกล้วยไม้สกุลหวาย ซึ่งเป็นการลงทุนที่มีต้นทุนต่ำกว่าสกุลอื่น ๆ เพราะเป็นพันธุ์ที่หาง่ายและยังเหมาะสมกับสภาพอากาศ เพราะสกุลหวายเหมาะสมกับภูมิอากาศเขตร้อนชื้น ความต้องการของตลาดมีมาก แต่ในด้านการตั้งราคากล้วยไม้ของเกษตรกรในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ เนื่องจากพ่อค้าที่รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคา รวมทั้งระยะเวลาการชำระเงินและประกันราคาล่วงหน้า (Future Option) ประมาณ 60-120 วัน ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับสมิตรี เตชะสุขสันต์ (2542) ได้ศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจกล้วยไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ดำเนินการธุรกิจกล้วยไม้ เป็นผู้ตั้งราคาเอง โดยปัจจัยการตั้งราคากล้วยไม้ ประกอบด้วย ฤดูกาล ความหลากหลาย ขนาดลักษณะก้านดอก ความสม่ำเสมอของดอกไม้ในช่อเดียวกัน สีดอก ความสดใส สีของใบและ คุณภาพของใบ ปลอดภัยปราศจากแมลง บรรจุภัณฑ์ อุณหภูมิที่เก็บรักษา ซึ่งปัญหาต่าง ๆ มีผลกระทบต่อกับการตั้งราคาเป็นประเด็นหลักสำคัญ

ข้อค้นพบ

จากการค้นพบในการทำกรณีศึกษาครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีวิธีการปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้แต่ไม่ใช่ทุกข้อ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางอากาศเปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้เกษตรกรมีการเรียนรู้การจัดการด้านการผลิตกล้วยไม้ที่เป็นลักษณะการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่เชี่ยวชาญ (Expert of Learning) และวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการใช้การเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริง ยกตัวอย่างเช่น วิธีการจัดสร้างโรงเรือนที่เหมาะสม บางสวนมีพื้นที่ราบ ทำให้ต้องปรับ โรงเรือนที่เหมาะสมหรือแม้แต่วิธีการให้น้ำเป็นขั้นตอนที่ใช้ตามความเหมาะสมโดยตัดแปลงจากแบบมาตรฐานของ GAP และเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้มีเทคนิคการปลูกไม่เหมือนกัน เกษตรกรมีกรรมวิธีที่ผลิตกล้วยไม้ โดยใช้ต้นทุนต่ำสุด ยกตัวอย่างเช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทำขึ้นเองเพื่อลดต้นทุน เป็นต้น

ในการจัดจำหน่าย มีตัวแทนมารับที่สวน โดยตรง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรรายย่อยไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา

ส่วนปัญหาเรื่องน้ำเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของเกษตรกร เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่ทำอาชีพด้านอุตสาหกรรม มักทิ้งน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลอง ส่งผลให้แหล่งน้ำต่าง ๆ ไม่สะอาด แต่เกษตรกรก็มีการบำบัดน้ำด้วยวิธีทางชีวภาพ แต่เป็นการบำบัดเพียงบางส่วนเท่านั้น

ในปัจจุบันสภาพการแข่งขันในธุรกิจกล้วยไม้ตัดดอกมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากตัวแทนจำหน่ายได้ทำการลงทุนปลูกกล้วยไม้เอง โดยทำแบบครบวงจรซึ่งสามารถทำกำไรได้มากกว่าไปปรับซื้อตามสวน ยกเว้นหากกล้วยไม้ตัดดอกสินค้าไม่เพียงพอ จึงค่อยไปซื้อเกษตรกรรายย่อย

เกษตรกรเลือกปลูกกล้วยไม้สกุลหวายเพราะกล้วยไม้สกุลหวายเหมาะสมกับอากาศร้อนชื้นออกดอกได้ทั้งปี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหลักก่อนการตัดสินใจลงทุน รวมทั้งกล้วยไม้สกุลหวายเป็นพันธุ์ที่มีต้นทุนต่ำกว่าพันธุ์อื่น ๆ ความต้องการของตลาดยังมีมากเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติปริมาณการส่งออกกล้วยไม้ของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. การบูรณาการแหล่งน้ำ

แม่น้ำสายหลักของเขตจังหวัดสมุทรสาคร คือแม่น้ำท่าจีน เป็นแม่น้ำที่จัดอยู่ในกลุ่มแม่น้ำที่สกปรกมากสายหนึ่ง เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักของประเทศจังหวัดหนึ่ง ทำให้มีการปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลอง มีสารปนเปื้อนลงแม่น้ำ เช่น สารโซดาไฟ ซึ่งมีฤทธิ์เป็นกรดส่งผลกระทบต่อให้กับเกษตรกรที่ใช้น้ำเป็นอย่างมาก ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มเกษตรกรกล้วยไม้เท่านั้น เกษตรกรที่ปลูกพืชทุกชนิดได้รับผลกระทบแทบทุกราย วิธีการแก้ไขของเกษตรกรกลุ่มกล้วยไม้ เลือกวิธีการบำบัดน้ำทางชีวภาพ และพยายามเก็บกักน้ำและดูแลน้ำให้ใสสะอาดภายในอาณาเขตสวนของตนเอง

เกษตรกรบางส่วนให้ความคิดเห็นในเรื่องการหามาตรการในการรักษาแม่น้ำให้ใสสะอาด ซึ่งในปัจจุบัน จังหวัดสมุทรสาคร ได้มีการจัดตั้งชมรมรักแม่น้ำท่าจีนเพื่อการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนให้สะอาด ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาในการบำบัดฟื้นฟูสภาพน้ำในปัจจุบันให้ดีขึ้น

2. การก่อตั้งสหกรณ์เพื่อเกษตรกรกล้วยไม้

เกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องของการตั้งสหกรณ์เพื่อเกษตรกรกล้วยไม้ เพื่อความยุติธรรมในด้านราคาที่เหมาะสม

3. การพัฒนาหน่วยงานราชการในวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร

แม้ว่าในระยะ 2-3 ปี ที่ผ่านมาหน่วยงานราชการ ได้จัดการอบรมและถ่ายทอดความรู้เรื่องกล้วยไม้แก่เกษตรกรอยู่เป็นประจำ แต่เกษตรกรยังได้รับความรู้จากหน่วยงานราชการในลำดับ

เกือบสุดท้าย ขณะที่ได้รับความรู้จากเกษตรกรรายอื่น มากที่สุด วิธีการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร จึงควรมีการพัฒนาปรับปรุงจากเดิม โดยจัดให้มีการอบรมให้ความรู้บ่อยครั้งขึ้น แต่ละครั้งกำหนด ประเด็นถ่ายทอดให้ตามที่เกษตรกรต้องการ หรือวิเคราะห์แล้วว่าเกษตรกรขาดความรู้และให้ เกษตรกรได้เห็นและปฏิบัติจริงเพื่อให้เกษตรกรเข้าใจมากที่สุด การถ่ายทอดความรู้โดยส่งจดหมาย ข่าวหน้าเพียง 2-3 หน้าเป็นประจำทุกเดือน อาจจูงใจให้เกษตรกรการอ่านมากกว่าเอกสารเผยแพร่ เล่มหนา ซึ่งขณะนี้กลุ่มเกษตรกรชาวสวนกล้วยไม้ไทย ได้จัดทำส่งให้สมาชิก อาจเป็นสาเหตุที่ เกษตรกรได้รับความรู้จากองค์กรเกษตรกรมากกว่าได้รับจากหน่วยงานราชการ

4. การจัดหัวข้อถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร

หัวข้อการจัดอบรมหรือถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ ควรเน้นเรื่องการจัดการ ดังนี้

1. การจัดการด้านการผลิต

การอบรมควรเน้นในเรื่องการป้องกันแมลงและสัตว์ศัตรู โดยเฉพาะบั่วกล้วยไม้ หนอนกระทู้ผัก หนอนกระทู้หอมและหอยทาก ซึ่งเป็นปัญหามากสำหรับเกษตรกรที่ปลูกกล้วยไม้ ส่วนโรคต่าง ๆ นั้น เกษตรกรมีความรู้มากกว่าแมลงศัตรู เนื่องจากระยะที่ผ่านมาได้มีการอบรมเรื่อง เพลี้ยไฟ

2. การจัดการด้านการเงิน

ในการบริหารการเงิน พบว่าเกษตรกรไม่ค่อยให้ความสำคัญในการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย โดยพ่อค้ามีเงื่อนไขการชำระเงิน 60-120 วันนั้น เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน หากเกษตรกรไม่ มีการวางแผนการบริหารการเงินอาจประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องหรือเงินหมุนเวียนที่ใช้ใน การดำเนินภายหลังได้ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐควรจัดอบรมเรื่องการวางแผนทางการเงิน และการ ลงบัญชีรายรับ รายจ่ายให้แก่เกษตรกร เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกำลัง รมรงค์เรื่องการทำบัญชีรายรับ รายจ่ายด้วยตนเองในปัจจุบัน เป็นต้น

5. การจัดฟาร์มเพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยว (Agro Tourism)

เกษตรกรสามารถจัดฟาร์มให้สวยงาม (Place) และมีเรือนเพาะชำตั้งแต่เป็นลูกกล้วยไม้ เป็นสถานที่เพื่อการศึกษา และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับผู้ที่ชอบศึกษาเรื่องกล้วยไม้ ซึ่งเป็นการ เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง รวมทั้งเกษตรกรสามารถขยายกล้วยไม้กระถางเป็นรายได้ เสริมได้อีกด้วย

6. การพัฒนาสายพันธุ์กล้วยไม้ใหม่ ๆ (Production Development)

การผลิตกล้วยไม้สายพันธุ์ใหม่ ๆ เป็นอีกช่องทางหนึ่งให้เกิดความแตกต่างกับสายพันธุ์เดิม (Differentiate of Production) เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดคุณค่า (Value) ได้มากขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved